

Aan: Vaste Tweede Kamercommissie Digitale Zaken **Datum:** 2024-09-30
Auteurs: Marisa Stroeve en Maud Damme
Onderwerp: Schriftelijke inbreng t.b.v. Rondetafelgesprek 'Toezicht en normuitleg AI'

Introductie

NEN is als formeel aangewezen nationaal normalisatie-instituut betrokken bij Artificial Intelligence omdat in Europa (via CEN/CENELEC) en wereldwijd (ISO/IEC) gewerkt wordt aan AI-normen, i.e. vrijwillige afspraken tussen verschillende belanghebbende partijen over de ontwikkeling en het gebruik van AI-systemen. Via de NEN-normcommissie AI & Big data leveren Nederlandse stakeholders een actieve bijdrage aan de ontwikkeling van AI-normen.

Deze normen komen tot stand via transparante procedures en zijn gebaseerd op consensusvorming waarbij 'all parties concerned' de mogelijkheid krijgen om mee te praten. Daarmee draagt normalisatie bij aan veiligheid, efficiëntie en vertrouwen; dát is **de waarde van normen**. Normalisatie wordt dikwijls geïnitieerd door marktpartijen, maar kan ook door overheden worden ingezet als beleidsinstrument. Normen geven voor tal van producten, diensten en processen nadere invulling aan EU-wetgeving, ook bij de AI-verordening.

De Tweede Kamercommissie Digitale Zaken wil meer inzicht krijgen in hoe de AI-normen in de praktijk worden uitgelegd en hoe het toezichtlandschap is ingericht, met het oog op de AI-verordening. In deze schriftelijke bijdrage geeft NEN haar visie op de geformuleerde deelvragen.

1. Hoe komen we bij het gebruik van AI tot normuitleg in de praktijk?

Er wordt gebouwd aan **een ecosysteem van vertrouwen**. Ter ondersteuning van de AI-verordening worden, op verzoek van de Europese Commissie (EC), Europese normen opgesteld voor hoog-risico AI-systemen¹, kwaliteitsmanagement en 'conformity assessment' (zie Tekstbox 1). Dit is uitdagend vanwege de complexiteit van het onderwerp en de maatschappelijke discussie erover, de hoeveelheid normen die gevraagd worden en de strakke tijdslijn.

Tekstbox 1 – Op te leveren Europese AI-normen²

European standard(s) and/or European standardisation deliverable(s) to be drafted on:

1. risk management systems for AI systems
2. governance and quality of datasets used to build AI systems
3. record keeping leveren through logging capabilities by AI systems
4. transparency and information provisions for users of AI systems
5. human oversight of AI systems
6. accuracy specifications for AI systems
7. robustness specifications for AI systems
8. cybersecurity specifications for AI systems
9. quality management systems for providers of AI systems, including post-market monitoring processes
10. conformity assessment for AI systems

Bron: [EC \(2023\)](#)

¹ Sectoren zoals speelgoed, machines, liften, radio equipment, drones, medische hulpmiddelen en toepassingen in biometrie, cruciale infrastructuur, onderwijs en training, werkgelegenheid, publieke services, migratie, rechtspraak en democratie. Zie AI-verordening artikel 6, bijlage I en bijlage III.

² In een update van het normalisatieverzoek zal 'Sustainable AI' ook worden meegenomen.

De sectoronafhankelijk normen beschrijven *hoe* aan de vereisten in de AI-verordening kan worden voldaan. Als de EC besluit dat deze normen kunnen worden aangemerkt als 'harmonised standards', geldt het principe 'vermoeden van conformiteit'.³ Door bij de ontwikkeling, marktintroductie en inzet van een AI-systeem dan de geharmoniseerde Europese normen te volgen, zorgt een producent, importeur of gebruiker ervoor dat het aan de desbetreffende EU-regels voldoet. Het gebruik van deze normen is overigens vrijwillig; op een andere manier overeenstemming met de wettelijke vereisten aantonen mag ook.

2. Hoe is het toezichtlandschap ingericht en de samenwerking tussen de toezichthouders georganiseerd?

Normen zijn belangrijke hulpmiddelen bij conformiteitsbeoordelingen, zowel bij verplichte zelfevaluatie als bij beoordeling door onafhankelijke instanties en het toezicht op deze 'notified bodies'. Een aantal Nederlandse controlerende instanties en toezichthouders is via de NEN normcommissie nauw betrokken bij het Europese normalisatieproces, zodat zij tijdig inhoudelijke input kunnen leveren en normen maximaal zullen aansluiten bij wat nodig is in de praktijk.

3. Welke stappen zijn er in de toekomst nodig?

Participatie verbreden. Het is positief dat een brede Nederlandse vertegenwoordiging, waaronder bedrijfsleven, onderzoeks- en kennisinstellingen, maatschappelijke stakeholders, toezichthouders en overheidspartijen, steeds actiever via NEN bijdraagt aan de Europese normalisatie. Door de toenemende betrokkenheid van diverse ministeries komt het publieke belang ook goed aan bod. Wel blijken MKB en NGO's belemmeringen te ervaren om actief mee te doen. Het zou goed zijn een manier te vinden om hun participatie beter te faciliteren en daarmee het draagvlak van normen nog verder te vergroten.

Fragmentatie voorkomen. NEN ziet dat, in afwachting van de normen, op nationaal niveau eigen interpretaties van de AI-verordening worden gegeven. Het is belangrijk die fragmentatie te voorkomen. Daar waar het de nationale overheid relevant lijkt om met nationale interpretaties te komen, is het nodig dat deze aansluiten bij de in ontwikkeling zijnde Europese normen om consistentie te waarborgen. NEN wil daar als nationaal normalisatie-instituut graag bij betrokken worden.

Implementatiestrategie. Alle relevante partijen moeten straks goed met de normen kunnen werken. Dit vraagt erom nu al met een aantal partners na te denken over - op doelgroep toegesneden- tools voor implementatie die ook aansluiten bij de doorontwikkeling van de technologie. Zo kan implementatie ondersteund worden door informatiesessies en trainingen, en door het opstellen van praktijkrichtlijnen. Op mondiaal niveau wordt bijvoorbeeld een handboek voor MKB-bedrijven gemaakt bij de internationale norm voor AI-managementsystemen (ISO 42001).⁴

³ De EC publiceert de normreferenties dan in de Official Journal of the European Union.

⁴ Op mondiaal niveau worden veel AI-normen ontwikkeld. Europese normen worden gemaakt in kader van de AI-verordening, gericht op de Europese visie, kernwaarden en productregulering. Waar mogelijk worden ISO/IEC normen (als basis) gebruikt.

4. Welke rol kan de Kamer hierbij spelen en hoe krijgt de Kamer meer grip op AI?

De Kamer zou kunnen uitdragen dat:

- De drie genoemde punten (participatie, fragmentatie voorkomen en implementatiestrategie) zo goed als mogelijk worden geadresseerd en sturing op een gezamenlijke nationale aanpak vanuit de overheid belangrijk is.
- Normalisatie door de overheid gebruikt wordt om met beleid en regelgeving aan te sluiten bij het zelfregulerend vermogen van de samenleving. Op deze manier wordt de deskundigheid van de marktdeelnemers en andere belanghebbenden benut waardoor de normen op een praktische manier invulling geven aan de wettelijke vereisten, zoals technische veiligheids- of gezondheidseisen, volgens de laatste stand der techniek.
- Met het oog op internationale samenwerking en geopolitieke verhoudingen, het belangrijk is om niet alleen goed aan te sluiten bij de verdere uitwerking van het Europese regelgevende kader voor AI, maar ook te zorgen dat Nederlandse partijen – zowel privaat als publiek – op mondiaal niveau invloed uitoefenen op de ontwikkeling van wereldwijd erkende normen voor AI.